

ĮMONĖS KREDITINGUMO NUSTATYMO MODELIS

Gita Tamošauskaitė, darbo vadovė lektorė Aurelija Zonienė

Klaipėdos valstybinė kolegija

ANOTACIJA

Straipsnyje teoriškai analizuojami kokybiniai, kiekybiniai bei mišrus kreditingumo nustatymo metodai, jų samprata, privalumai ir trūkumai. Atliekant mokslinių šaltinių analizę identifikuojami kreditingumo nustatymo metodai, kurie optimaliai įvertina įmonės pajėgumą įvykdyti įsipareigojimus. Atlikus mokslinių šaltinių analizę, sukurtas mišrus kreditingumo nustatymo metodas, kuriame rekomenduojama įvertinti įmonės gebėjimus vykdyti įsipareigojimus, atliekant įmonės kokybinę analizę naudojant SWOT ir PETS metodus bei atliekant įmonės kiekybinę analizę. Kiekybinės analizės metu atlikta įsipareigojimų, pelningumo, palūkanų sąnaudų, mokumo, pelningumo ir veiklos efektyvumo rodiklių analizė bei įvertinta bankroto tikimybė.

Pagrindiniai žodžiai: kreditas, kreditingumas, kreditingumo nustatymo metodai.

IVADAS

Temos aktualumas. Siekiant sukurti, verslą neužtenka vien tik geros idėjos, plačios rinkos analizės, rizikos vertinimų, reikia ir vieno iš svarbiausių įmonės įsteigimo sudedamųjų dalių – pradinio kapitalo. Vieni pradiniam kapitalui turi pakankami savų lėšų, kitiems – jų trūksta. Norintys išspręsti šią problemą, kreipiasi į bankus, kredito įstaigas, siekdami gauti kreditą. Net daug metų veikiančios įmonės toliau naudojasi kredito teikiamomis paslaugomis, nes reikia plėsti savo veiklą, vykdyti investicijas verslo plėtrai. Visos finansų institucijos suteikdamos kreditą patiria riziką, jog paskolinta pinigų suma ir palūkanos gali likti negrąžintos (Owusu-Boafo, Obeng ir Addo, 2020). Tad prieš suteikdamos kreditą finansų institucijos, atlieką išsamią skolininko analizę, skirtą jo kreditingumui įvertinti (Мано́лов, 2017).

Problematika. Kreditas suteikia galimybę įmonėms plėtoti savo verslą, atsinaujinti, suteikti klientams geresnes prekes ar paslaugas, tačiau ne visos įmonės atitinka kreditingumo kriterijus, todėl neretai kreditas joms nebūna suteiktas. Tad kyla klausimas kaip yra įvertinamas įmonės kreditingumas?

Tyrimo objektas – įmonės kreditingumas.

Tyrimo tikslas – sudaryti įmonės kreditingumo nustatymo modelį.

Tyrimo metodika: tyrimo tipas – kokybinis, duomenų rinkimo metodas – mokslinės literatūros analizė, duomenų rinkimo instrumentas – analizės temų matrica, duomenų analizės metodas – turinio kokybinė analizė.

1. KREDITINGUMO NUSTATYMO METODAI

Ekonomistai kreditingumą apibūdina kaip norą laiku ir visiškai grąžinti skolas. (Маңолов, 2017). Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatyme (2002) nurodyta, jog viena iš finansinių įstaigų teikiamų paslaugų būtent ir yra kreditingumo vertinimas. Jurevičienė, Peškauskaitė (2017) išskyrė šias kredito rizikos vertinimo grupes: kokybiniai, kiekybiniai iš mišrus. Kokybinė analizė apima analizę susijusią su įmonės padėtimi rinkoje, su sektoriumi, kuriame įmonė dirba, su valdymu bei paskolos gavimo būdu (Gorgijevska ir Gjorgieva–Trajkovska, 2019). Kokybiniai metodai dar vadinami ekspertiniais ir subjektyviais vertinimo metodais. Kokybinių rodiklių negalima išreikšti skaičiais, tad jie yra labiau aprašomieji (Jurevičienė, Peškauskaitė, 2017). Peškauskaitė ir Jurevičienė (2017) pateikė kokybinius kredito rizikos vertinimo metodus bei jų elementus.

4 lentelė

Kokybinių kredito rizikos vertinimo metodų elementai

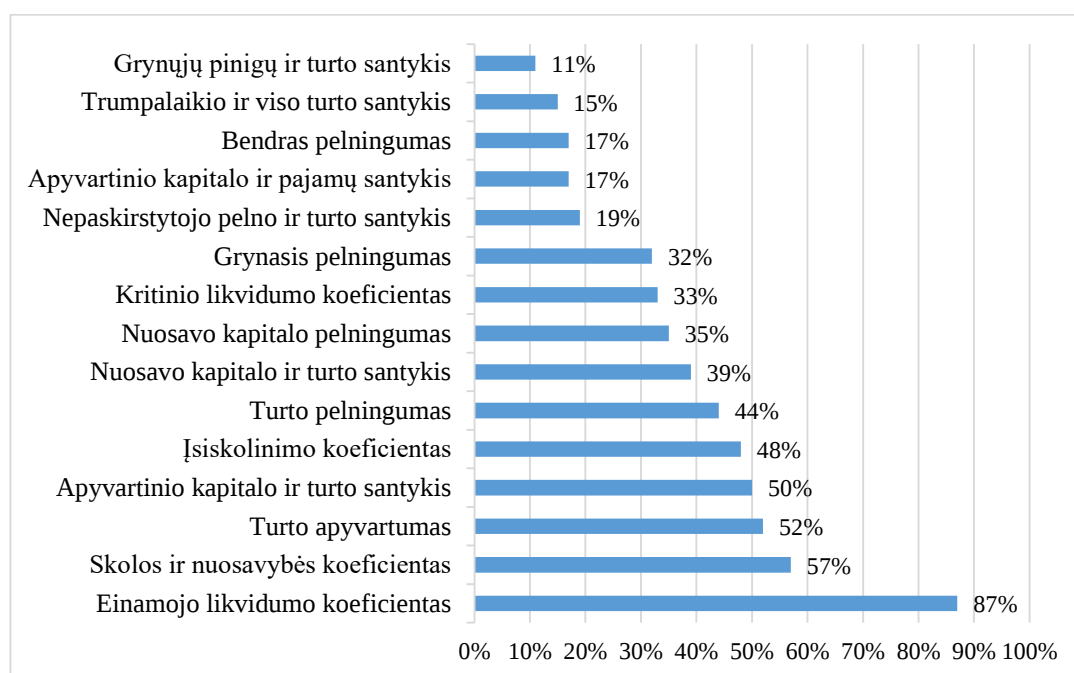
„Penkių C“ metodas	„Šešių C“ metodas	PARS metodas	PARTS metodas	CAMARI metodas	CAMPARI metodas
Charakteristika	Charakteristika	Tikslas	Tikslas	Charakteristika	Charakteristika
Teisė, gebėjimai	Teisė, gebėjimai	Suma	Suma	Gebėjimai	Gebėjimai
Kapitalas	Kapitalas	Grąžinimas, šaltinis	Grąžinimas, šaltinis	Marža	Marža
Užstatas	Užstatas	Užstatas	Užstatas	Suma	Suma
Sąlygos	Sąlygos	–	Laikotarpis	Grąžinimas, šaltinis	Grąžinimas, šaltinis
–	Kontrolė	–	–	Užstatas	Užstatas
–	–	–	–	–	Tikslas

Šaltinis: sudaryta autorės pagal sudaryta autorės pagal Peškauskaitė, D. ir Jurevičienė, D. (2017). Įmonių kredito rizikos vertinimo metodai investiciniam sprendimui priimti. *Mokslas: Lietuvos ateitis*. Vilnius, p. 222.

1 lentelėje pateikti kokybinio kredito rizikos vertinimo metodai padeda atskleisti informaciją apie skolininkės įmonės praeities skolų istoriją, patikimumą, paskolos tikslą, gebėjimą vykdyti įsipareigojimus, prašomos sumos dydį, kokiam laikotarpiui reikalinga paskola, koks turtas bus įkeičiamas gaunant paskolą. Visuose septyniuose metoduose yra išskiriamas užstato elementas. „Šešių C“ metodas vienintelis išskyrė kontrolės elementą, kuris padeda stebėti ar įmokos atliekamos laiku. CAMARI ir CAMPARI metodai išskyrė maržos elementą. Šis elementas padeda kreditoriui sužinoti jo gaunamą pelną iš suteiktų paskolų palūkanų. Peškauskaitės ir Jurevičienės (2017) kokybinio vertinimo modeliams reikalingi aukštos klasifikacijos specialistai, kuriuos ne visos įmonės sau gali leisti pasisamdyti. Įmonės aplinkos analizės atlikimui taip pat naudojami šie metodai SWOT ir PEST (Shtal, Buriak, Amirbekuly, Ukubassova, Kaskin, Toiboldinova, 2018). SWOT analizė analizuoja įmonės stiprybes, silpnybes, grėsmę ir galimybes. (Albu, 2014). Šio metodo privalumas mažos išlaidos, naudojimo paprastumas, platus pritaikymo spektras, trūkumas – neįmanoma atsekti laiko pokyčių rinkos dinamikoje (Shtal ir kt., 2018). PEST analizė apima šiuos veiksnius: politinius, teisinius, ekonominius, socialinius ir kultūrinius, technologinius ir aplinkos (Albu, 2014). Šis metodas dažnai naudojamas

siekiant įvertinti rinkos tendencijas pramonėje. PEST metodo privalumas – paprastas naudojimas. (Shtal ir kt. 2018). Taigi, nors kokybinis metodas nėra laikomas objektyviu, tačiau padeda atskleisti skolininkės įmonės kredito istoriją, reputaciją, veiklą, gamybos principus.

Kiekybinė analizė apima įmonės ataskaitų (balanso, pelno/nuostolių ir pinigų srautų) analizę (Gorgijevska ir Gjorgieva–Trajkovska, 2019). Dziukevičius ir Jonaitienė (2015), nurodo, jog atliekant finansinę analizę yra skaičiuojama per šimtą įvairiausių santykinų rodiklių, tačiau skaičiuoti visus rodiklius yra netikslinga laiko sąnaudų atžvilgiu (cit. iš Janovič, 2012). Svarbiausia pasirinkti tuos santykinus rodiklius, kurie atskleidžia reikiamą informaciją (Peškauskaitė ir Jurevičienė, 2017). Peškauskaitė ir Jurevičienė (2017) aprašo mokslininkų atliktą tyrimą, kuriame buvo analizuojamas įmonių kredito vertinimas. Mokslininkai atlikę tyrimą išskyrė 15 finansinių rodiklių, kurie dažniausiai atsikartodavo moksliniuose darbuose (žiūrėti 1 pav.).

8 pav. Finansinių rodiklių naudojimo dažnis įmonių kredito rizikos vertinimo modeliuose
Šaltinis: sudaryta autorės pagal Peškauskaitė, D. ir Jurevičienė, D. (2017). Įmonių kredito rizikos vertinimo metodai investiciniam sprendimui priimti. *Mokslas: Lietuvos ateitis*. Vilnius, p. 223.

Mokslininkų atliktas tyrimas parodė, kad darbuose, kuriuose vertinama kredito rizika, daugiausiai kartų buvo analizuojamas einamojo likvidumo koeficientas, virš 50 proc. buvo analizuojamas skolos ir nuosavybės koeficientas, turto apyvartumas, o mažiausiai grynųjų pinigų ir turto santykis. Sichigea (2015) pateikė „Raiffeisen Bank“ taikomus kiekybinius rodiklius siekiant gauti kreditą. Buvo analizuojami šie debitoriaus kiekybiniai rodikliai: bendrasis likvidumas, mokumas, veiklos pelno marža, palūkanų padengimo koeficientas bei nuosavo kapitalo santykis. Сидорин, Полякова, Дударева, Кожанчикова (2017) teigia, jog „Сбербанк“ debitoriaus kreditingumui įvertinti apskaičiuoja šiuos rodiklius: absoliutaus likvidumo rodiklį, nuosavų ir skolintų lėšų santykį, pardavimo pelningumą bei veiklos pelningumą. Finansų institucijos siekdamos sumažinti kredito riziką taip pat

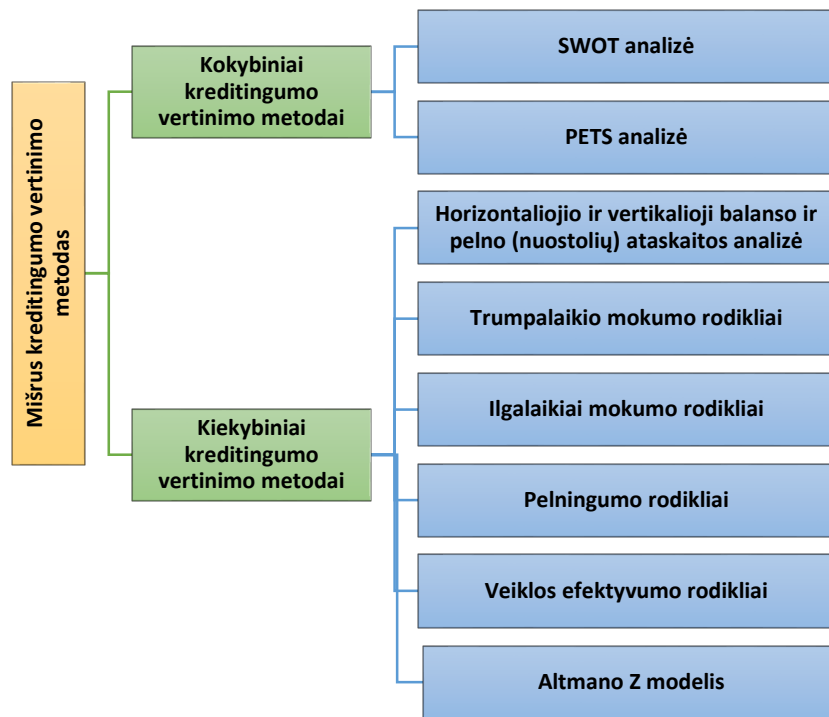
apskaičiuoja palūkanų rodiklį, kuris padeda finansų institucijoms sužinoti ar įmonės yra pajėgios sumokėti palūkanas (Jurevičienė, 2015). Begović, Momčilović, ir Tomašević (2014) teigia, jog siekiant įvertinti įmonės kreditingumą yra analizuojama įmonės bankroto tikimybė, naudojant „Altman Z–score“ modelį. Jis gali numatyti tikimybę 1–5 metų laikotarpiui (Wojcicka–Wojtowicz 2018). Nektiruojamos akcijų biržoje įmonėms, kurių $Z > 2,9$ bankroto tikimybė yra labai maža, jeigu Z tarp 2,89 ir 1,24 – bankrotas įmanomas, o jeigu $Z < 1,23$ – bankroto tikimybė labai didelė (Begović ir kt., 2014). Apskaičiuota bankroto tikimybė parodo ar įmonė yra moki ir ar galės įvykdyti savo įsipareigojimus. Tam tikrais atvejais apskaičiuota bankroto tikimybė, gali įspėti įmonę apie artėjantį bankrotą, padidėjusį nemokumą ir padėti surasti sprendimus, kaip pagerinti savo finansinę padėtį (Caplinska ir Tvaronavičienė, 2020). Atlikta kiekybinių kreditingumo nustatymo metodų teorinė analizė atskleidė, kad kiekybinė analizė apima horizontaliąją, vertikaliąją, santykinių rodiklių analizę bei bankroto tikimybės vertinimą.

Atliekant įmonės kreditingumo vertinimą kiekybiniais rodikliais yra gaunama objektyvi informaciją apie įmonių kredito riziką, tačiau šiam metodui trūksta analitinio ir kritinio vertinimo, kurie yra būdingi kokybiniam kreditingumo nustatymo metodui. Tad siekiant gauti visapusišką vertinimą yra naudojamas mišrus kreditingumo nustatymo metodas. Vienas iš mišrių kreditingumo nustatymo metodų yra kredito reitingų priskyrimas (Jurevičienė, Peškauskaitė, 2017). „Kredito reitingas – rodiklis, suteikiantis investuotojams (kreditoriams) koncentruotą informaciją apie skolininko gebėjimo vykdyti savo finansinius įsipareigojimus lygį“ (Lietuvos Respublikos Finansų ministerija, 2021). Remiantis Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pateiktais ilgalaikio skolinimo reitingais yra keturios pagrindinės grupės: A – aukštesnis investicinis reitingas, B – labai spekuliacinis reitingas, C – galimas įsipareigojimų nevykdymas, D – įsipareigojimų nevykdymas. Kuo aukštesnį reitingą gauna debitorius, tuo didesnis pasitikėjimą jis gauna iš kreditoriaus, nes kylant rodikliui mažėja ir rizika, jog suteiktas kreditas bus negrąžintas (Маңолов, 2017). Taigi, atlikta mišraus kreditingumo nustatymo metodo teorinė analizė atskleidė, kas šis metodas apima, kokybinį ir kiekybinį kreditingumo įvertinimą ir pateikia objektyvų, įvairiapusį ir tiksliausią vaizdą.

Apibendrinat galima teigti, jog yra trys kredito rizikos vertinimo metodai: kokybinis, kuris padeda atskleisti skolininkės įmonės kredito istoriją, reputaciją, veiklą ir gamybos procesus, kiekybinis, kuris analizuoja įmonės horizontalią, vertikalią ir santykinių rodiklių analizę bei įvertina bankroto tikimybę ir mišrusis, kuris apjungia kokybinį ir kiekybinį metodą. Siekiant gauti visapusišką ir objektyvų kredito rizikos vertinimą, geriausiai rinktis – mišrų kredito rizikos vertinimo būdą.

2. KREDITINGUMO NUSTATYMO MODELIO SUDARYMAS

Atlikta kokybinių, kiekybinių ir mišraus kreditingumo nustatymo teorinė analizė sudarė galimybę suformuoti įmonės kreditingumo nustatymo modelį (žiūrėti 2 pav.).

9 pav. Kreditingumo nustatymo modelis
Šaltinis: sudaryta autorės, 2021

Buvo nuspręsta pasirinkti mišrų kreditingumo nustatymo metodą (2 pav.), nes kaip teigia dauguma autorių, būtent jis suteikia visapusišką vaizdą apie įmonės kreditingumą. Iš kokybinių metodų buvo nuspręsta pasirinkti SWOT ir PETS analizę, kadangi šie metodai autorių teigimu nereikalauja didelių pinigų ir laiko sąnaudų, juos paprasta pritaikyti, tad šiais metodais gali pasinaudoti tiek mažos, tiek vidutinės, tiek didelės įmonės. Atlikta kokybinė analizė remiantis SWOT metodu, gali atskleisti įmonės turimas silpnybes ir stiprybes bei grėsmes ir galimybes. O PETS analizė papildys SWOT analizę ir padės išanalizuoti įmonės politinę, teisinę, ekonominę, socialinę, kultūrinę bei technologinę ir aplinkos padėtį. Išanalizavus įmonės išorinę aplinką bus pereita prie kiekybinės analizės. Jos metu bus atlikta balanso ir pelno/nuostolių ataskaitos vertikalioji ir horizontalioji analizė, apskaičiuoti santykiniai rodikliai bei įvertinta bankroto tikimybė. Horizontalioji ir vertikalioji analizė padės atskleisti įmonės įsipareigojimų, pelningumo ir palūkanų struktūrą bei dinamiką. O santykiniai rodikliai parodys įmonės finansinę būklę. Pasirinkti tie santykiniai rodikliai, kurie daugumos autorių nuomone yra svarbus ir tikslingi siekiant įvertinti įmonės kreditingumą. Iš pelningumo rodiklių buvo nuspręsta pasirinkti šiuos rodiklius: grynojo pelningumo, turto pelningumo ir nuosavo kapitalo pelningumo. Grynasis pelningumas apskaičiuojamas kaip grynojo pelno ir pardavimo pajamų santykis. Parodo kiek grynojo pelno (nuostolių) centų arba procentų tenka vienam pajamų eurui (Lietuvos statistikos departamentas, 2017). Jeigu grynasis pelningumo rodiklis >10 proc., tai jis yra vertinamas gerai, o jeigu grynojo pelningumo rodiklis yra <5 proc., tada jis vertinamas nepatenkinamai (Mackevčius J. ir Valkauskas, 2010). Turto pelningumas apskaičiuojamas kaip grynojo pelno ir turto santykis. Šis rodiklis atskleidžia, kiek eurų grynojo pelno tenka vienam turto eurui (Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX, 2010). Jeigu turto pelningumas

yra >15 , tada jis vertinamas gerai, o jeigu turto pelningumas yra <8 proc., tada jis vertinamas nepatenkinamai (Mackevčius J. ir Valkauskas, 2010). Nuosavo kapitalo pelningumas yra apskaičiuojamas kaip grynojo pelno ir nuosavo kapitalo santykis. Parodo, kiek eurų grynojo pelno tenka vienam nuosavo kapitalo eurui (Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX, 2010). Jeigu nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis yra >20 proc., tada jis vertinamas gerai, o jeigu nuosavo kapitalo pelningumas yra <10 proc., tada jis vertinamas nepatenkinamai (Mackevčius J. ir Valkauskas, 2010). Išanalizavus pelningumo rodiklius, toliau bus skaičiuojami trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodikliai. Buvo pasirinkti šie trumpalaikio mokumo rodikliai: einamojo likvidumo koeficientas bei apyvartinio kapitalo ir turto santykis. Einamojo likvidumo koeficientas apskaičiuojamas kaip trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų santykis. Parodo kiek kartų trumpalaikis turtas viršija trumpalaikius įsipareigojimus (Lietuvos statistikos departamentas, 2017). Šis rodiklis vertinamas gerai jeigu siekia 2 kartus, tačiau jis negali būti žemesnis už 1,2 karto, o tai atvejais, kai einamojo likvidumo koeficientas yra mažesnis už 1, įmonė negali įvykdyti savo įsipareigojimų (Rutkauskas, Sūdžius ir Mackevičius, 2009). Apyvartinio kapitalo ir turto rodiklis apskaičiuojamas kaip apyvartinio kapitalo ir turto santykis. „Apyvartinio kapitalo ir turto santykio rodiklis atskleidžia grynųjų investicijų į likvidų turtą, atėmus trumpalaikius įsipareigojimus, mastą lyginant su bendromis įmonės investicijomis į turtą“ (Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX, 2010). Didesnė šio rodiklio reikšmė rodo aukštesnį įmonės trumpalaikio mokumo lygį, o dinamika parodo didėjančią arba mažėjančią tikimybę, kad įmonė bankrutuos (Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX, 2010). Išanalizavus trumpalaikius mokumo rodiklius, bus pereita prie ilgalaikio mokumo rodiklių. Iš ilgalaikio mokumo rodiklių buvo nuspręsta išanalizuoti šiuos rodiklius: nuosavo kapitalo ir turto santykį, skolos ir nuosavybės koeficientą, įsiskolinimo koeficientą bei palūkanų mokumo koeficientą. Nuosavo kapitalo ir turto rodiklis apskaičiuojamas kaip nuosavo kapitalo ir turto santykis. Atskleidžia kokią dalį įmonės turto finansuoja nuosavas kapitalas. „Kuo šis rodiklis didesnis, tuo didesnis įmonės akcininkų investicijų mastas, o kartu ir didesnė jų investicijų riziką“ (Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX, 2010). Tad vertinant šį rodiklį neturi būti ryškių svyravimų. Skolos ir nuosavybės koeficientas apskaičiuojamas kaip skolos ir nuosavo kapitalo santykis. Atskleidžia, kiek eurų trumpalaikių ir ilgalaikių skolų tenka vienam nuosavo kapitalo eurui. Aukštas rodiklis gali liudyti apie didesnę finansinę riziką. Rodiklio reikšmei esant 0,5, ji yra laikoma normalia, tačiau priklausomai nuo ekonomikos sektoriaus šis rodiklis vertinamas skirtingai. Tad skaičiuojant skolos ir nuosavybės koeficiento rodiklį, jis lyginamas su kitomis įmonėmis, vykdančiomis veiklą toje pačioje ūkio šakoje (Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX, 2010). Įsiskolinimo koeficientas apskaičiuojamas kaip visų įsipareigojimų ir turto santykis. Parodo, kokią dalį turto įmonė įsigijo už skolintas lėšas. Kuo šis rodiklis mažesnis tuo geresnė įmonės finansinė būklė. Jeigu įsiskolinimo koeficiento reikšmė sudaro nuo 0,4 iki 0,6, tada jis bus vertinamas gerai (Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX, 2010). Palūkanų mokumo koeficientas apskaičiuojamas kaip pelno prieš mokesčius ir

palūkanų atskaitymus ir palūkanų išlaidų santykis. Parodo, kiek kartų įmonė iš savo pelno gali sumokėti palūkanas už skolą. Jeigu pelnas prieš mokesčius ir palūkanas daug kartų viršija mokamų palūkanų sumą, tai įmonė gali lengvai įvykdyti savo įsipareigojimus. Ir atvirkščiai, jeigu palūkanos sudaro didelę dalį pelno prieš mokesčius ir palūkanas, tada įmonė mokėdama palūkanas turės sunkumų (Jurevičienė, 2015). Atlikus ilgalaikio mokumo analizę, remiantis daugumos autorių nuomone bus išanalizuotas veiklos efektyvumo grupės rodiklis – viso turto apyvartumas. Viso turto apyvartumas apskaičiuojamas kaip pardavimo pajamų ir vidutinės viso turto vertės santykis. Parodo kiek kiekvienam turto eurui tenka pardavimo pajamų (Lietuvos statistikos departamentas, 2017). Jeigu viso turto apyvartumas yra didesnis už 1, tada jis bus vertinamas gerai (Jurevičienė, 2015). Pateikti santykiniai rodikliai padės įvertinti įmonės kreditingumą. Taip pat bus apskaičiuojama bankroto tikimybė, kurios įvertinimas parodys kokia įmonės finansinė būklė bei ar įmonė bus pajėgi įvykdyti savo įsipareigojimus.

Apibendrinant galima teigti, jog kiekviena įmonė pagal savo vykdomą veiklą, turimus finansinius, žmogiškuosius išteklius, gali susidaryti savo kreditingumo nustatymo modelį.

IŠVADOS

1. Vertinant įmonės kreditingumą yra išskiriami trys pagrindiniai būdai: kokybinis, kiekybinis ir mišrus. Kokybinis kreditingumo nustatymo metodas yra laikomas subjektyviu, tačiau jis padeda atskleisti skolininkės įmonės kredito istoriją, reputaciją, veiklą, gamybos principus, padeda išanalizuoti įmonės vidinę ir išorinę aplinką. Kiekybinis kreditingumo nustatymo metodas apima įmonės finansinių atskaitų horizontalią, vertikalią, santykinį rodiklių analizę bei bankroto tikimybės vertinimą. Nors ir kiekybinis kreditingumo nustatymo metodas pateikia objektyvų vaizdą, tačiau jam trūksta analitinio ir kritinio mąstymo. Mišrus kreditingumo vertinimas apjungia kokybinį ir kiekybinį kreditingumo nustatymo metodą ir pateikia objektyviausius ir tiksliausius kreditingumo nustatymo rezultatus.
2. Remiantis mokslinių šaltinių analize, sukurtas mišrus kreditingumo nustatymo metodas. Šiame metode rekomenduojama atlikti kokybinę kreditingumo analizę, remiantis SWOT ir PETS metodais, bei kiekybinę kreditingumo nustatymo analizę, remiantis įsipareigojimų, pelningumo ir palūkanų horizontaliąja, vertikaliąja analize bei santykiniais pelningumo, mokumo ir viso turto apyvartumo rodikliais ir bankroto tikimybės vertinimu.

COMPANY CREDIT ASSESSMENT

Gita Tamošauskaitė

Supervisor lecturer Aurelija Zonienė

Klaipėda State University of Applied Sciences

SUMMARY

Research problem. Credit gives companies the opportunity to develop their business, innovate, provide customers with better goods or services, but not all companies meet the creditworthiness criteria, so often they are not granted credit. So the question is, how is the creditworthiness of a company assessed?

Research aim. Theoretically analyze the company's creditworthiness assessment.

Research methods: type of research – qualitative, data collection method – analysis of scientific literature, data collection tool – matrix of analysis topics, data analysis method – qualitative analysis of content.

Key results and conclusion. When entering into a credit transaction, the creditworthiness of an enterprise is assessed, usually by choosing a mixed method of creditworthiness assessment. The mixed method of creditworthiness assessment consists of qualitative and quantitative analyses of the enterprise. The qualitative analysis shall examine the external activities of the enterprise. Qualitative analysis is performed using SWOT and PETS methods. The quantitative analysis shall examine the internal activities of the enterprise. The quantitative analysis shall be carried out using horizontal and vertical analysis of the balance sheet and profit/loss account and analysis of the relative indicators. After analyzing the scientific sources, a mixed creditworthiness assessment method for the company was developed.

Keywords. Creditworthiness assessment, Credit, Credit risk, Creditor, debtor, Vertical analysis, Horizontal analysis, Relative indicators, Probability of bankruptcy.

LITERATŪRA

1. Albu, P. (2014). *What tools/techniques can be used for an external analysis?* [žiūrėta 2021-03-25]. Prieiga internetu: <https://www.performancemagazine.org/what-tools-techniques-can-be-used-for-an-external-analysis/>.
2. Begović, S. V., Momčilović, M., & Tomašević, S. (2014). Ocena Kreditnog Boniteta Preduzeća Z - Score Modelom. *Economic Themes*, 52(2), 193–204.
3. Caplinska, A., Tvaronavičienė, M. 2020. Creditworthiness place in credit theory and methods of its evaluation. *Entrepreneurship and sustainability issues*. Vol. 7, No.3, 2542-2555. [žiūrėta 2021-04-14]. Prieiga internetu: https://jssidoi.org/jesi/uploads/articles/27/Caplinska_Creditworthiness_place_in_Credit_Theory_and_methods_of_its_evaluation.pdf?fbclid=IwAR2T

m11e76pMIOXBoythD28uCvS59e24-vAXX3mnS2s_xOtXSroRkCiddag.

4. Džikevičius, A., Jonaitienė, B. (2015). Finansinių santykinių rodiklių, geriausiai įvertinančių skirtinguose Lietuvos sektoriuose veikiančias įmones, paieška. *Verslas: teorija ir praktika*. 16(2): 174–184 p. doi:10.3846/btp.2015.533 ISSN 1648-0627.
5. Gorgijevska, A. ir Gjorgieva–Trajkovska O. (2019). Qualitative and quantitative analysis of creditworthiness of the companies. *Journal of Economics*. Vol. 4, No 1, 18–26 p. ISSN 1857–9973. [žiūrėta 2021-04-15]. Prieiga internetu: <http://eprints.ugd.edu.mk/22945/1/Qualitative%20and%20quantitative%20analysis%20of%20creditworthiness%20of%20companies.pdf>
6. Jurevičienė, D. (2015). *Finansiniai sprendimai, finansinių sprendimų formas: vadovėlis*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
7. Kannan, A. S. & Sudalaimuthu, S. (2016). Categorizing the Variables Influencing the Creditworthiness of Bank Borrowers: Some Survey Evidence for Ethiopia. *IUP Journal of Bank Management*, 15(2), 7–20.
8. Lietuvių kalbos išteklų informacinė sistema (2015). *Dabartinis Lietuvių kalbos žodynas*. [žiūrėta 2021-03-29]. Prieiga internetu: <http://lkiis.lki.lt/>.
9. Lietuvos Respublikos finansų ministerija (2021). *Kredito reitingai*. [žiūrėta 2021-03-25]. Prieiga internetu: <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/valstybes-skolos-valdymas/kredito-reitingai>.
10. Lietuvos Respublikos Seimas. *Lietuvos respublikos finansų įstaigų įstatymas* (2002 m. rugsėjo 10 d. Nr. IX–1068) [žiūrėta 2021–03–21]. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.183130/asr>.
11. Lietuvos statistikos departamentas (2017). *Įmonių finansiniai rodikliai (metiniai, ketvirtiniai)*. [žiūrėta 2021-04-15]. Prieiga internetu: https://www.stat.gov.lt/documents/10180/0/imonės+finansiniai+rodikliai_metainfo/?fbclid=IwAR2SH8wejXpyZPltB4QBvdEWzFx6640CZ5l8iKsq1hh-ZXIVLQzTr88fYVg.
12. Mackevičius, J. ir Valkauskas, R. (2010). Integruota įmonės finansinės būklės ir veiklos rezultatų analizės metodika. *Verslas: teorija ir praktika*. 11(3): 213–221. ISSN 1648-0627 Prieiga internetu: doi: 10.3846/btp.2010.24.
13. Owusu-Boafo, R., Obeng, E., & Addo, J. Y. (2020). The Relationship Between Credit Risk Management and the Profitability of Banks in Ghana. *Economic Studies & Analyses / Acta VVSFS*, 14(2), 92–114. [žiūrėta 2021-04-15]. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.37355/acta-2020/2-01>.
14. Peškauskaitė, D. ir Jurevičienė, D. (2017). Įmonių kredito rizikos vertinimo metodai investiciniam sprendimui priimti. *Mokslas: Lietuvos ateitis*. T. 9, Nr. 2, 220–229 p. ISSN: 2029–2341 DOI:10.3846/mla.2017.1014. [žiūrėta 2021-03-29]. Prieiga internetu: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2017~1515490144221/datastreams/DS.002>.

15. Rutkauskas, A.V., Sūdžius, V., Mackevičius, V. (2009). *Verslo finansų principai ir praktika: mokomoji knyga*. Vilnius: „Technika“.
16. Shtal T.V., Buriak M.M., Amirbekuly Y., Ukubassova, G. S., Kaskin T.T., Toiboldinova Z. G. (2018). Methods of analysis of the external environment of business activities. *Revista ESPACIOS*. Vol. 39 (Number 12) ISSN 0798 1015.
17. Sichigea, G. M. (2015). The Financial Performance of the Companies Approached from the Perspective of Commercial Banks. *Finance: Challenges of the Future*, 17, 142–150.
18. Sichigea, G. M. (2015). The Financial Performance of the Companies Approached from the Perspective of Commercial Banks. *Finance: Challenges of the Future*, 17, 142–150.
19. Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX Vilnius (2010). *Įmonių finansinė analizė rodiklių skaičiavimo metodika*. [žiūrėta 2021-03-09]. Prieiga internetu: https://www.nasdaqbaltic.com/files/vilnius/leidiniai/Rodikliu_skaiciavimo_metodika-final.pdf.
20. Win, S. (2018). What are the possible future research directions for bank's credit risk assessment research? A systematic review of literature. *International Economics & Economic Policy*, 15(4), 743–759. [žiūrėta 2021-04-19]. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.1007/s10368-018-0412-z>.
21. Wojcicka–Wojtowicz, A. (2018). Credit risk management in finance. *A review of various approaches*. Vol. 28 issue 4, 99–106 p. ISSN 2081–8858 DOI: 10.5277/ord180407.
22. Выскребенцева, А. С., Ворожбит, Е. Г. & Ласкина, М. В. (2016). Информационное Обеспечение Оценки Кредитоспособности Экономического Субъекта. *Bulletin of the East Siberian State University of Technology / Vestnik VSGTU*, 60(3), 71–76.
23. Манолов, Ц. (2017). Възможности за оценка на кредитоспособността на предприятието на база информация от годишните финансови отчети. *Izesstia, Journal of the Union of Scientists - Varna, Economic Sciences Series*, 2, 96–99.
24. Сидорин А.А., Полякова А.А., Дударева А.Б., Кожанчикова Н.Ю. 2017. Совершенствование методики оценки кредитоспособности потенциальных заемщиков. *Rjoas*. Vol. 7, No. 67, 102–107. [žiūrėta 2021-04-19]. Prieiga internetu: https://rjoas.com/issue-2017-07/article_11.pdf?fbclid=IwAR02UcK4sHANKV28yezgJzp-NpiFd1igrxzbkZkPHMzgWkCSpLJfFqdTnk8.